

8. שיחות מוסר שם

והנה לכאורה נס הסוסים ורכב האש שירדו סביבות אלישע היה מיותר לגמרי, שהרי חיל ארם הוכה בסנורים מבלי יכולת עשות מאומה וזו היתה הצלתם, ומפני מה הוצרכו לנס של "כי רבים אשר אתנו מאשר אותם", והרי הרבים אשר אותם חסרי אונים היו והולכים בחושך ואין להתיירא מהם....

9. רד"ק מלכים ב פרק ו פסוק יז

סביבות אלישע - והלא אלישע בעיר היה והסוסים ורכב אש חוץ לעיר בחר אלא הראה לו לנער כן שהיו סביבות אלישע הראה לו הא-ל כן לחזק לבו שלא יפחד:

10. שיחות מוסר מאמר צד

ונדיין יש להביק, הרי הנס שהוכו חיל ארם בסנורים נעשה עבור אלישע להצילו מחיל ארם שבאו לתפסו כמו שנתפרש שם ששלח מלך ארם חיל כבד לתפוס ולאסור את אלישע ואייכ שוב קשה מה היה צורך לחזק את לב הנער. ומשמע מזה שכל זמן שהיה נערו של אלישע נפחד ונבהל, היה אף אלישע עצמו בסכנה, וכמו שנתבאר שהאיש הירא ורך הלבב מסכן כל סביביו, והפגם במידת הבטחון של הנער סיכן אף את אלישע, ועל כן נעשה הנס הראשון לחזק תחילה את לב הנער שלא יפחד, ורק אחר כך נעשה הנס להצלת אלישע.

דינים מיוחדים לגורם רפיון אצל הרבים

11. דברים פרק יז, ו-ז

(ו) **עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדָיִים או עֲלֵשֶׁה עֲדָיִים יוֹמוֹת הַמֹּת לֹא יוֹמוֹת עַל פִּי עֵד אֶחָד:**

12. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מו עמוד א

תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר: שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, ולא לעבור על דברי תורה, אלא כדי לעשות סייג לתורה. ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים. והביאוהו לבית דין וסקלוהו. לא מפני שראוי לכך (דקצות בעלמא הוא מלכנו), אלא שהשעה צריכה לכך. שוב מעשה באדם אחד שהמית את אשתו תחת התאנה, והביאוהו לבית דין והלקוהו, לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך.

לגרום לרפיון בטענת "לשם שמים"

13. דברים פרק יז, יא-יב

(יא) **עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךְ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יְמִין וּשְׂמאל: (יב) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּדוֹן לְבָבֹתָי שְׂמוֹעַ אֶל הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשֹׁרֵת שָׂם אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ או אֶל הַשֹּׁפֵט וְמוֹת הָאִישׁ הַהוּא וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל:**

פרשת שופטים – אחריות ציבורית

הירא ורך הלבב

1. דברים פרק כ פסוק ח

וַיִּסְפוּ הַשִּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וַאֲמָרוּ מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יִלְךָ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת לֵבָב אֶזְוִיו כְּלָבָבוֹ:

2. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מד עמוד א

ר' עקיבא אומר: הירא ורך הלבב - כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר: הירא ורך הלבב - זהו המתירא מן העבירות שבידו, לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו שיחזור בגללן. רבי יוסי אומר: אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממורת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין - הרי הוא הירא ורך הלבב. גמרא מאי איכא בין רבי יוסי לר"י הגלילי? איכא בינייהו עבירה דרבנן. כמאן אולא הא דתניא: שח בין תפילה לתפילה - עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, כמאן? כר"י הגלילי.

3. דברים פרק כ, ב-ג

(ב) **וְהִיָּה כְּקִרְבָּכֶם אֶל הַמְּלֻחָמָה וְנָגַשׁ הַכֹּהֵן וְדַבֵּר אֶל הָעָם: (ג) וַאֲמַר אֲלֵהֶם שְׂמוֹעַ וַיִּשְׂרֹאֲל אֶתְּם קְרִבִּים הַיּוֹם לְמִלְחָמָה עַל אִיְבֵיכֶם אֶל יָרֵךְ לְבַבְכֶם אֶל תִּירְאוּ וְאֶל תַּזְכְּרוּ וְאֶל תַּעֲרִצוּ מִפְּנֵיהֶם:**

(ג) **שָׁמַע וַיִּשְׂרֹאֲל -** אפילו אין צכס זכות אלא קריאת שמע כלכל, כלאי אחס שזשע אחכס:

4. דף על הדף סוטה דף מב עמוד א

תמה האדמו"ר מקאצק זי"ע הרי אמרו שאפי' שח בין תפלה לתפלה חוזר מעורכי מלחמה ואיך יהי די במצות קי"ש להגין עליהם מפני האויב. אלא שכל מצוה כפי שהאדם מעריך את המצוה כן באמת הוא שגב רוממותה של המצוה, לכן אף אם אין להם רק מצות קריאת שמע בלבד, אבל אם הם בוטחים בזכות זה שזה יגין עליהם ויצילם מיד שונאיהם, אכן כן ראוי הוא שמצוה זו תושיעם מכל אויב ושונא.

5. רמב"ן דברים פרק כ פסוק ח

ולא ימס את לבב אחיו - עשאו בעל הלכות גדולות מצות לא תעשה, שלא ימנע מלשוב, שלא ימס את לבב אחיו כלבבו

6. שיחות מוסר מאמר צד

ונראה שיש ללמוד מדין זה, שכל הירא ורך הלבב שאינו הולך בדרכי האמונה והבטחון, והרי הוא עלול להמיס את לבב אחיו כלבבו, אל יהא מצוי בין אחיו, אלא "ילך וישוב לביתו" ולא יראה איש ברפיון ידיו, וק"ו לבן ישיבה שעליו להזהר ולהשמר שלא לגרום רפיון לזולתו ולא יהא בכלל האיסור.

7. מלכים ב פרק ו, טו-יח

(טו) **וַיִּשְׁכַּח מִיִּשְׂרָאֵל אִישׁ הָאֱלֹקִים לְקוֹם וַיֵּצֵא וְהָיָה זוּל סוּבָב אֶת הָעִיר וְסוֹס וְרֶכֶב וַאֲמַר זַעְרוּ אֵלָיו אֲהֵה אֲדַנִּי אִיכָה וַעֲשֶׂה: (טז) וַיֹּאמֶר אֶל תִּירָא כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אֲתַנּוּ מֵאֲשֶׁר אוֹתָם: (יז) וַיִּתְפַּלֵּל אֶלְיָשָׁע וַיֹּאמֶר ה' פָּקֹד זָא אֶת עֵינָיו וַיִּרְאֵה וַיִּפְקְזוּ ה' אֶת עֵינָיו הַנֶּעַר וַיִּירָא וְהָיָה הָהָר מְלֹא סוֹסִים וְרֶכֶב אֵשׁ סְבִיבֹת אֶלְיָשָׁע: (יז) וַיִּירָדוּ אֵלָיו וַיִּתְפַּלֵּל אֶלְיָשָׁע אֶל ה' וַיֹּאמֶר הָהָר זָא אֶת הַגּוֹי הַזֶּה בַּסְּנוּרִים וַיִּכֶם בַּסְּנוּרִים כְּדַבֵּר אֶלְיָשָׁע:**

20. קדושת לוי ויקרא פרשת אמור

והנה רבותינו ז"ל דרשו (עי' סנהדרין צא, ב) 'בשמים ממעל' זו הנשמה 'ועל הארץ מתחת' זו הגוף. וזהו כוונת הכתוב, 'בשמים' כלומר בצרכי שמים, דהיינו בצרכי הנשמה מה שנוגע לעבודת הבורא ברוך הוא, תסתכל 'ממעל', על דבר שהוא ממעל לך, על הצדיק שיש בידו מעשים טובים יותר ממך ותבין שפלותך. 'ועל הארץ', בעסקי הגוף הנוגע לעולם הזה, 'מתחת', פירושו תסתכל במה שלמטה ממך, שיש עני יותר ממך כנ"ל. ודו"ק:

21 הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ), הד המרכז תשל"ד,

בשם אחד מגדולי המוסר מספרים שהיה אומר: אדם נברא כך שיוכל לראות תמיד את הזולת מבחינת מצבו החומרי, לתת ברכה והודיה לקב"ה ששפר חלקו יותר ולשמוח בחלקו. ואילו במובן הרוחני - יכול הוא להתבונן באלה הגדולים והטובים ממנו ולהרגיש את חסרונו ביחס אליהם. אלא שדרכו של בן-אדם היא להפך: מסתכל הוא ברכושו החומרי של הזולת ומצטער משום מה אינו מגיע לדרגתו, ומסתכל במעמדו הרוחני של הנמוך ממנו - כדי להיות שבע רצון בחלקו שאין הוא כמותו!

22. והגדת דברים עמוד 58

כמה נפלאים דברי חידושי הרי"ם מגור זצ"ל, שכאשר קטרגה הלבנה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד והקב"ה מיעטה, הרבה צבאיה בכוכבים להפיס דעתה. ואינו מובן גדולה היתה והתמעטה. במה יפיסו הכוכבים את דעתה? וענה: תנחם בכך שיש קטנים ממנה. "על הארץ - מתחת"!

מעלת מזכי ומחזקי הרבים

23. ישעיהו פרק מא, ו

(ו) אִישׁ אֶת רַעְיוֹ יַעֲזֹר וּלְאֹזְנוֹ יֹאמַר זִזְקָה; מַלְבִּי"ם

(ו) איש את רעהו יעזרו. וחזק זה יאמר לאחיו חזק ג"כ אתה בעצמך ואל תסמך על העזר אך היה לבן חיל:

24. מכתב מאליהו חלק א עמוד 147

בסדר חיי האדם בין בצורתם כלפי חוץ ובין בתוך לבו, אנו מוציאים שני יסודות שונים: הכלליות והפרטיות. מצד הפרטיות אדם חי לעצמו ודואג לעצמו, בין בצרכיו ושאיפותיו הגופניים, ובין בהרגש אחריותו על נפשו בעניינים רוחניים; מצד הכללות הוא מרגיש אחריות על, וכלפי הציבור, מרגיש עצמו כחלק של דבר כללי, "המין האנושי", ושל חלק ממנו, האומה, ולא כדבר בפני עצמו... אולם איזה תוכן ומכוון יש לנו לראות בסדר הזה, שנברא העולם כל יסוד שתי נטיות הללו שהן סותרות זו לזו, ומוכרחות זו עבור זו בבת אחת? ...אמנם נראית בזה כונה עמוקה יסודית. האדם לא נברא רק להשלים את עצמו, אלא גם להשפיע לזולתו עיקר שלימות האדם להתדמות ליוצרו (שזה הוא ענין "לדבקה בו"...) ולהיות משפיע לאחרים. ...וכל זה אפשר רק על ידי הסדר הזה, שיהיה המין האנושי חלוק לפרטים, שכל פרט מהם ירגיש את עצמו לנמצא בפני עצמו, שאינו מוכרח להיות שייך אל הכלל, אלא שהוא מרגיש חוב להידבק עם הכלל; כי רק על ידי זה יוכל האדם לגלות ענין ההשפעה, היינו נתינה מעצמו לזולתו. זה צורך הפרטיות; ומאידך גיסא צריך שתימצא הכלליות עמוק בתוך תוכו של אדם, שאם לא היא לא היה עולה על דעתו כלל להתחסד עם זולתו.

25. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קי עמוד א

כדאמר ליה רב לרב כהנא: נטווש נבילתא בשוקא ושקול אנרא, ולא תימא נברא רבא אנא וזילא בי מילתא. [פשוט נבלה בשוק, וטול שר להתפרנס בו. ואל תאמר, "אדם חשוב אני, ולא נאה לי לעסוק בעבודות בזויות אלוי"]

26. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף סד עמוד ב

ותניא, ארבעה חשוּבין כמת: עני, ומצורע, וסומא, ומי שאין לו בנים, עני - דכתיב: כי מתו כל האנשים...

14. דעת תורה דברים חלק א עמוד רלד

הזקן ממרא נהרג בשביל רוב אמתותו, פירוש אע"פ שיכול להיות ששכלו מראה לו כי הצדק הישר אתו, ולסברתו הנה מה שהסנהדרין זכהו חייב, ועם כל זה לא יעשה כאמתתו רק היפך האמת, ורק כטעות הסנהדרין, ואם ירצה לעשות כהאמת הוא נהרג. ולמה כן? הלא הוא רואה כי השקר אתם? וע"כ צריך לומר כן: כי כל דבר יש בו טוב ורע. מעלה היותר גדולה יש בה טוב ורע. נדיבות הרי מעלה גדולה היא. הנה יש בתוכה טוב ורע - המבזבז אל יבזבז יותר מחומש ... בחינת האמת הוא שנעיין על היותר טוב ברובו ונחזיק בו, ואת היותר רע ברובו ונעזבנו ... וזה ג"כ בזקן ממרא. הן אמת שיכול להיות שבזו הפעם שגו וטעו סנהדרין, ואומנם האמת אתו בזו הפעם, אבל על פי רוב הלא הרבים מוכנים יותר לאמת מיחיד, אם כן ברובו מצוי יותר האמת ברבים, ע"כ זהו האמת לאחוז את הטוב ברוב, ולליך אחרי הרבים ולעזוב את הטוב במעוטו ... ויש לנו מזה לימוד. האיש המבקר לפעמים ענין אחד ומוצא חסרון באמת, אבל היה לו ללמוד מזקן ממרא...אמת כן הוא שמצא חסרון פרטי והחסרון הוא באמת, אבל היה לו להקיף את העניין בכללו, ובהיקף הדברים היה רובו טוב ואם כן מחוייבים אנחנו ע"פ התורה לאחוז את הטוב ברובו. ... ומכאן תשובה נצחת להמטילים דופי על ענינים של רבים באיזה פרטים, אבל מי יודע אם הכלל לא ירבה המעלה מעל החסרון הפרטי? ...

רצון להביא לרפיון אצל הזולת כתירוץ למניעת התעלות

15. תלמוד בבלי מסכת יומא דף לה עמוד ב

תנו רבנן: עני ועשיר ורשע באין לדין, לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל? ... עשיר אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר? ... רשע אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף?

16. והגדת דברים עמוד 391

וכי נתבע כל אדם להיות כיוסף וכהלל וכרבי אלעזר בן הרסום?

17. דברים פרק כט, ט-י

(ט) אַתֶּם נְצִיבִים הַיּוֹם כְּלֶכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִישֵׁיכֶם שְׂבֻטֵיכֶם אֲקַוֶּיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׁרְאֵל: (י) טַפְּכֶם וְנִשְׁיֶיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מִזְבְּחֶךָ מִזְבְּחַי עֲצִיף עַד שֶׁאֵב מִיַּמִּיךָ:

18. והגדת דברים עמוד 388

וכבר שאלו: מאחר ונאמר: "אתם נציבים היום כולכם", הכל בכלל, מה צריך לפרט מחוטב עציץ עד שואב מימך, הלא שניהם בתחתית הסולם ודבר גדול שנו כאן ... זה מה שתובע מאיתנו הכתוב: "אתם נציבים היום כולכם" - אך לא מכולכם נדרשות אותן דרישות ונתבעות אותם תביעות. יש תביעות מ"ראשיכם" ותביעות אחרות מ"שבטיכם" ואחרות מ"זקניכם" ושונות "שוטריכם". וכיוצא בכך מ"כל איש ישראל, יש תביעות מ"חוטב עציץ" ויש מ"שואב מימך כל אחד שיכולתו, כל אחד ככישוריו..."

19. תלמוד בבלי מסכת שבת דף ל עמוד ב

מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה, אמרו: כל מי שילך ויקניט את הלל - יטול ארבע מאות זוז. אמר לו: שאלות הרבה יש לי לשאול, ומתירא אני שמא תכעוס. נתעטף וישב לפניו, - אמר לו: כל שאלות שיש לך לשאול - שאל. - אמר לו: אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל? - אמר לו: הן. - אמר לו: אם אתה הוא - לא ירבו כמותך בישראל. - אמר לו: בני, מפני מה? - אמר לו: מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות זוז. - אמר לו: הוי זהיר ברוחך, כדי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז - והלל לא יקפיד.

סיכום - פרשת שופטים – אחריות ציבורית

הירא ורך הלבב

1-4 – התורה מונה ארבעה שחוזרים מעורכי המלחמה. השלושה הראשונים הם - מי שבנה בית ולא חנכו, נטע כרם ולא חיללו, ארש אשה ולא לקחה. הרביעי קצת מנותק מהם והוא "הירא ורך הלבב". במשנה נחלקו התנאים מיהו "הירא ורך הלבב" ר"ע הבין את הדברים כפשוטם וביאר שמדובר באדם שמפחד ואינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה. דעת ר' יוסי הגלילי שהירא הוא אדם המתירא מן עבירות שבידו ובגמרא מבואר אפילו אם ירא מעבירות שאיסורם מדרבנן כגון ששח בין תפילין של יד לתפילין של ראש. דעת ר' יוסי שירא מעבירות שאיסורם מהתורה. יוצא שלפי דעת ר' יוסי הגלילי מי שיוצא למלחמת רשות הוא אדם שצריך להיות נקי מכל רבב, אך לכאורה דבריו תמוהים, שהרי כמה פסוקים קודם לכן כהן משוח מלחמה אומר ללוחמים "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם..." ומבארים חז"ל והובא ברש"י שבאמרו "שמע ישראל" מתכוון לומר ש"אפילו אין בכך זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שישמע אתכם". תמה האדמור מקאצ"ק הרי אמרו שאפילו שח בין תפילין של יד לתפילין של ראש חוזר מעורכי המלחמה ואיך יהיה די במצוות ק"ש להגן עליהם מפני האויב? ותירץ שיש לדון כל מצוה כפי שהאדם מעריך את המצוה, כלומר, אם האדם בטוח שזכות המצווה תגן עליו הרי יכול הוא לצאת למלחמה ואפילו יש בידו רק זכות מצוות קריאת שמע יועיל לו, לעומת אדם שמרוב פחד חושש שאי קיום המצווה יהיה לו לרועץ, כיון שאינו בטוח שינצל הרי הוא בכלל "הירא ורך הלבב" ועליו לחזור לביתו.

מתירוץ זה אנו מבינים ש"הירא ורך הלבב" אינה הגדרה אובייקטיבית, אלא הגדרה סובייקטיבית המשתנית על פי הרגשתו של האדם, נניח שיש אדם שבידו עבירות, אבל הוא כלל לא חושש שעבירות אלו יהיו לו לרועץ, הוא אינו בכלל "הירא ורך הלבב" ורשאי לצאת למלחמה. ובאמת כשאנו מתבוננים בכתוב בטעם האיסור של הירא ורך הלבב נאמר "ולא ימס את לבב אחיו כלבבו". ונמצא שכל החשש הוא שהלוחם הזה מרוב פחדו יגרום לרפיון אצל שאר אחיו הלוחמים, אך אילו הלוחם בטוח שזכות מצווה אחת תציל אותו והוא כלל לא משדר פחד, אין שום בעיה שיצא למלחמה. למרות שיש בידו עבירות רבות.

5-6 – הרמב"ן מביא את בעל הלכות גדולות שמהמילים "ולא ימס את לבב אחיו" עשה מצוות לא תעשה, שלא ימנע מלשוב, שלא ימס את לבב אחיו כלבבו. כלומר, האיסור הוא לא עצם היציאה למלחמה אלא לא לגרום רפיון אצל אחיו וביאר ר' חיים שמואלביץ שכוונתו להרחיב את דין "הירא ורך הלבב" וכל מי שאינו הולך בדרכי האמונה והבטחון והרי הוא עלול להמיס את לבב אחיו כלבבו, אל יהא מצוי בין אחיו, אלא "ילך וישב לביתו" כדי שלא יראה איש ברפיון ידו. ומוסיף ק"ו לבן ישיבה שעליו להזהר ולהשמר שלא לגרום רפיון לזולתו ולא יהא בכלל האיסור.

27. שיחות מוסר מאמר סג

וכן העניי חשוב כמות, אין זה משום שחסר לו עצמו, אלא משום שאין ביכולתו לתת לזולתו מאומה, כי מה שחסר לו עצמו, דבר קטן הוא לעומת מה שאינו יכול לתת לזולתו

28. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ז עמוד ב

א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יוחנן, מאי דכתיב: יהי ראובן ואל ימות וזאת ליהודה? כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מוגלגלין בארון (עלמות כל השנתיים העלו ממלכתיס והוא שאמר יוסף והעליתס את עלמותי מזה אתכס (שמות יג) עם עלמותיכס והיו עלמות כל השנתיים שלכן קיימת ויהודה איכריו מתפרקין ומתגלגלין בארוננו מפני שנידה את עלמו בערכונו של בנימין וחטאתי לך כל הימים (בראשית מג) אפי' לעולם הבא ומהכא נפקא לן (מכות דף יא:): נידוי של חכם אפילו על תנאי הוא (בא.), עד שעמד משה ובקש עליו רחמים, אמר לפניו: רבש"ע, מי גרם לראובן שהודה? (במעשה יעוץ אביו). יהודה (שקודה במעשה תמך). וזאת ליהודה? מיד שמע ה' קול יהודה!

29. שיחות מוסר מאמר צד

הרי שכל הזכות שהזכיר משה רבינו על יהודה הוא במה שגרם לראובן שיודה, ולכאורה הודאתו של יהודה עצמו אף היא גדולה, ואינה פחותה מהזכות של הודאת ראובן, והרי על ידי הודאת יהודה ניצלו שלוש נפשות. ועל כרחך נלמד מכאן שזיכוי הזולת גדול יותר ממה שעושה בעצמו.

30. לחיים וברכה ר' שבת סלבטיצקי

הרבי נתן לנו את התפקיד לגדל ולהצמיח אנשים. יש אנשים שמגדלים צמחים, יש אנשים שמגדלים כלבים. זאת משימה לא ממש מסובכת. הצמחים והכלבים לא מבקרים אותך ולא מאיימים עליך, הם לא דורשים ממך לוותר ולסלוח, הם לא דורשים ממך לגייס ולהשקיע כוחות נפש מיוחדים כדי לגדל אותם ... אבל לגדל ולהצמיח אנשים – זה כבר סיפור אחר לגמרי... כאן צריך עבודה רבה, סבלנות, מסירות והשקעה. זה דורש את כל כולך ממש! חייבים לזכור ולהתייחס לזה ברצינות הראויה. כל אחד הוא חלק קטן מהפאזל הכללי.

ננסה להביא כמה דוגמאות מהחיים. שנה חדשה נפתחה בעולם הישיבות. כל ישיבה יש לה את הסגנון שלה ואת השטיינג שלה. מגיעים בחורים חדשים לשיעור א ועיניהם נשואות לשיעורים הגבוהים יותר. המשמעות היא שכאשר יש רפיון אצל בחור משיעור גבוה יותר, והוא מחליט לא לקום לתפילה, עליו לקחת בחשבון שיתכן והוא גורם לרפיון אצל שאר חברי החדר. איני אומר שאסור להיות ב'משבר', אבל על האדם להתבונן על ההשלכות של 'המשבר' ויתכן שעדיף לנסוע לכמה ימים לבית ההורים, ולא להוות דוגמא שלילית לשאר החברים.

לקבוצת בעלי בתים יש קביעות. כמות המשתתפים אינה גדולה וכל אדם משמעותי. ההחלטה להפסיק להשתתף בשיעור הקבוע מסוכנת מאד, משום שהיא יכולה להביא לרפיון אצל שאר החברים והתוצאה תהיה שהשיעור יתבטל.

דיבורים בתפילה זו מחלה מדבקת, אחד מתחיל ופתאום מצטרפים עוד ועוד, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר במחנך כיתה, ר"ם בישיבה, או כל יהודי ירא שמים שהדיבור מצדם הוא כמו היתר גמור לשאר האנשים.

אחד מהתחומים הקשים ביותר אצל נשים זה תחום הצניעות. יש נשים חזקות שלא מסתכלות ימינה ושמאלה, אבל רוב הנשים, ללא תמיכה סביבתית, ללא אווירת צניעות, לא יצליחו להחזיק מעמד. ברגע שבחורה תקלוט אשה שהיא מעריכה, כמו מחנכת, חברה טובה וכדו' שמיקלה בתחום הצניעות היא מיד תקפוץ על המציאה כמוצא שלל רב וכשנשאל אותה מה קרה? מדוע התחלת ללכת עם חצאית קצרה? היא מיד תענה אפילו פלונית אלמונית הולכת ככה...

לגרום לרפיון בטענת "לשם שמים"

13-14 – בפרשתנו אנו נפגשים בדן זקן ממרא. מיד לאחר שתורה מצווה אותנו "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", מוסיפה התורה ואומרת: "והאיש אשר יעשה בדון לבלתי שמוע אל הכהן... או אל השופט ומת האיש ובערת הרע מישראל". מקובל לחשוב שזקן ממרא הוא אדם המורה לחסידיו לעשות ההפך מדיני תורה, אך ר' ירוחם מחדש חידוש גדול. הזקן ממרא אינו נהרג מחמת שהוא חוטא לאמת אלא מחמת רוב אמיתתו. זקן ממרא הוא אדם ששכלו מראה לו כי הצדק הישר אתו ולסברתו מה שהורו סנהדרין הרי זו טעות ומחמת רוב אמתתו הוא נשאר בדעתו ומורה לעשות הפך הוראת הסנהדרין, אדם כזה עונשו מות. ולכאורה יש לתמוה, מדוע אדם שחפץ וחותר לאמת עונשו חמור כל כך? אלא שמכאן לומד ר' ירוחם יסוד גדול. כל דבר יש בו טוב ורע, לדוגמא מעלת הנדיבות יש בה טוב אבל יש בה גם רע – "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש". בחינת האמת הוא שנייין על המידה בכללותה אם הרוב טוב נחזיק בה ואם הרוב רע נעזבנה. יסוד זה קיים גם בזקן ממרא. יתכן מאד שבמקרה ספציפי בו הזקן הורה נגד סנהדרין הוא באמת צודק והסנהדרין שגו. אך בהסתכלות כללית וברוב המקרים ודאי שהאמת תהיה עם הסנהדרין שהרי הם הרוב והרבים מוכנים יותר לאמת מהיחיד. כיון שעל פי רוב האמת עם הסנהדרין על האדם לאחוז בדבר שרובו טוב ולהתרחק מהדבר שרובו רע, כלומר להתקרב לדעת הסנהדרין ולהתרחק מדעתו שעומדת נגד דעת הסנהדרין גם אם הפעם הוא צודק והם הטועים. מסיים ר' ירוחם וכותב: "ומכאן תשובה נצחת למטילים דופי על עניינים של רבים באיזה פרטים, אבל מי יודע אם הכלל לא ירבה המעלה מעל החסרון הפרטי."

7-10 – כדי לראות עד כמה יכולה הרגשת הרפיון להשפיע על האדם נתבונן בספר מלכים ב פרק ו. פרק זה עוסק בניסים רבים שנעשו לאלישע הנביא. נתמקד באחד הניסים. מלך ארם שולח חיל גדול לתפוס את אלישע. בלילה הלוחמים מקיפים את העיר בסוס ורכב. משרת אלישע קם בבוקר, רואה את כל הבלגן מתמלא בפחד ושואל את אלישע "אהה אדני איכה נעשה" ובמילים אחרות אנחנו אבודים... אלישע לא מתרגש ואומר לו "אל תירא כי רבים אשר אתנו מאשר אותם". אלישע מתפלל לה', ה' פוקח את עיני הנער "והנה ההר מלא סוסים ורכב אש סביבות אלישע. אלישע מוסיף להתפלל לה' שיתן בידיו את הלוחמים, ה' מכה אותם בסנוורים והרי הם בידו של אלישע. תמה ר' חיים שמואלביץ, לכאורה נס הסוסים ורכב האש שירדו סביבות אלישע היה מיותר לגמרי, שהרי חיל ארם הוכה בסנוורים מבלי יכולת לעשות מאומה, ומפני מה הוצרכו לנס של "כי רבים אשר אתנו מאשר אותם", והרי "רבים אשר אותם" חסרי אונים היו והולכים בחושך ואין להתיירא מהם. אלא שהרד"ק מבאר שכל הנס של "רבים אשר אתנו" בא כדי לחזק את לבו של הנער וכלל לא כדי לעזור לאלישע. אך תמה ר' חיים, הרי סוף סוף הנס שהוכו חיל ארם בסנוורים נעשה עבור אלישע כדי להצילו מחיל ארם שבאו לתפוס ואם כן לשם מה היה צריך לחזק את לב הנער? אלא שמכאן אנו למדים שאילו הנער היה נשאר בפחדו היה עלול הדבר להשפיע על אלישע ואף אלישע היה בסכנה ונמצא שנס זה של פקידת עיני הנער בא להיטיב עם אלישע ולא עם הנער וכמו שנתבאר שהאיש הירא ורך הלבב מסכן את כל סביבתו וכן הפגם במידת הבטחון של הנער סיכן אף את אלישע, ועל כן נעשה הנס הראשון לחזק תחילה את לב הנער שלא יפחד, ורק אחר כך נעשה הנס להצלת אלישע.

דינים מיוחדים לגורם רפיון אצל הרבים

11-12 – בפרשתנו מבואר שלא ניתן להוציא להורג ללא עדים – "על פי שניים עדים או שלושה יומת המת, לא יומת על פי עד אחד". אך בגמרא סנהדרין מובאים דבריו של רבי אליעזר בן יעקב: "שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה, ואין הם עושים זאת כדי לעבור על דברי תורה אלא כדי לעשות סייג לתורה". היה אפשר לחשוב שמדובר בעונשים קלים, אבל הגמרא מביאה מעשה על אדם שהיה רוכב על סוס בשבת בתקופת היוונים והביאוהו לבית דין וסקלוהו. רכיבה על סוס בשבת אסורה מדרבנן שמא יתלוש זמורה ואפילו הכי בית דין באותה תקופה לא נמנעו מלהורגו, לא מפני שכך דינו של רוכב על סוס בשבת אלא שהשעה צריכה לכך, כלומר חכמים חששו שמעשה זה יביא לפירצה ויגרום לרפיון אצל העם, משום כך ראו חכמים לנכון לגדור את הפירצה כדי למנוע את הרפיון ועשו זאת על ידי שהענישו את הרוכב בחומרה שלא על פי דין תורה והרגוהו. מגמרא זו אנו למדים שהיחס לחוטא בחטא פרטי והיחס לחוטא שמביא לרפיון אצל ישראל הוא יחס שונה לחלוטין עד כדי כך שאצל הגורם רפיון מכים ומענישים שלא על פי דין תורה.

כשבבין הזמנים בחור מתקשר לחבר ומבקש להפגש איתו והחבר אומר שהוא אינו יכול משום שהוא לומד, לפעמים יש יצר שאומר: "תגיד לו שלא יהיה צול"ר (צדיק ורע לו), בין הזמנים עכשיו, צריך להנות". היצר הרע הזה לא בא מתוך דאגה לזולת אלא בא כדי לתת לאדם תירוץ למה הוא לא צריך ללמוד בבין הזמנים.

יש מושג "נתלה באילן גדול", בדרך כלל משתמשים במושג הזה כביסוס הלכתי. אך פעמים רבות משתמשים במושג זה כדי להתיר לעצמנו כל מיני התרים. כאשר יש לנו חולשה מסוימת כדוגמת קימה בבוקר לתפילה וכשאנו מגיעים אנו רואים שאתנו מגיע "אילן גדול" זה מרגיע שאנחנו לא כאלה גרועים ואולי אפילו בסדר...

כשבחור ישיבה החליט שהוא עובר לפלאפון פשוט בלי גישה לאינטרנט זה מאיים על שאר החברים, משום שהוא מפרך את הטענה שבחור ישיבה יכול להסתדר בלי ווטצאפ.

כולנו מכירים את הגמרא בשבת המביאה את המעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה ואמרו: "כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ארבע מאות זוז. אחד מהליצינים הולך בערב שבת ושואל את הלל שאלות מעצבות בזמן שהלל מתארגן. הלל עונה לכל השאלות בסבר פנים יפות. אנו נתמקד בחלק האחרון, בשיח שבין אותו ליצן להלל. "אמר לו: "שאלות הרבה יש לי לשאול, ומתירא אני שמא תכעוס", בשלב זה נראה שאותו אדם חזר בו והוא לא רוצה להכשיל את הלל. הלל משיב לו שהוא יכול לשאול כל שאלה שהוא חפץ ופתאום יש תפנית והאדם חוזר לסורו. הוא שואל את הלל "אתה הוא הלל שקוראין אותו נשיא ישראל?". הלל משיב בחיוב והברנש אומר "אם כן לא ירבו כמותך בישראל" הלל שואל מדוע והברנש משיב "משום שאיבדתי על ידך ארבע מאות זוז". לפני רגע אמר להלל שהוא אינו רוצה לשאול עוד שאלות משום שהוא מתיירא שמא הלל יכעס, כלומר הדמות של הלל מצאה חן בעיניו, היא מלמדת אותו הרבה על החיים ופתאום ברגע אחד הכל משתנה בגלל שהוא נזכר בארבע מאות זוז וכבר רוצה שלא "לא ירבו כמותך בישראל"? הלל משיב לאותו אדם "הוי זהיר ברוחך, כדי הוא הלל שתאבד עליו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז והלל לא יקפיד.

ננסה להסביר את הדברים של הלל. הרוח היא ביטוי לנשמה. הלל מבין שיש כאן אדם שמצד אחד מבין מהי גדלות, שהרי הוא ירא שהלל יכעס ומאידך ברגע שהוא נזכר בענייני העולם הזה כל הרוח הגדולה הזו נעלמת. פעמים רבות גם אצלנו יש את הסתירה הזו. מצד אחד אנו רוצים להיות גדולים, רוצים להיות עובדי ה', אבל ברגע שאנו מבינים את ההשלכות המעשיות אנו מחביאים את הרצון הזה. הלל בשונה מהרבה אנשים לא רק רוצה להיות עובד ה' אלא הוא גם עובד. מציאותו של הלל "מאיימת" על אותם אנשים שרוצים להיות עובדי ה' אבל טוענים שהם לא "מצליחים", טוענים שיש להם "עיכובים". כדי להשתחרר מהאיום הזה הם מנסים להכשיל את הלל וכך יוכלו לומר: "אתם רואים, אפילו הלל נכשל...". הרצון לגרום לרפיון אצל הלל לא בא משנאת הלל, אלא בא מאהבת התאוות, בא מהרצון לתרץ למה אנחנו לא מצליחים להיות עובדי ה'. הלל מבין את הסתירה שיש לאדם העומד מולו והוא אומר לו: "הזהר ברוחך" כלומר תתמקד בעיקר, אל תראה אותי כדמות מאיימת אלא תשאף להיות גדול, כמו שאני הצלחתי גם אתה יכול להצליח! אפילו אם נדרש ממך לוותר על הנאות העולם הזה אפילו הכי כדאי לך להתמקד ברוח ולא בחומר – כדאי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז והלל לא יקפיד!!!

בכל מערכת יש ליקויים. כדי לקבל החלטה האם להיות חלק ממערכת מסוימת או לא, אסור לאדם לבחון את המערכת במבט פרטני אלא במבט כללי והיה אם ימצא האדם שבאופן כללי המערכת חיובית עליו להיות חלק ממנה ואם ימצא שבאופן כללי הרושם הוא שלילי, עליו להתרחק ולחפש מקום אחר. מבט פרטני תמיד ימצא ליקויים ויאפיל על הטוב הכללי. פעמים רבות אנשים גורמים לרפיון בכך שהם מתבוננים במבט פרטני, התבוננות פרטנית תמיד תמצא ליקויים וכאשר אדם בוחן את הפרט מבלי לשייך אותו לכלל העכבר הופך לפיל וכל האווירה נעשית עכורה.

ניקח דוגמא קטנה. אדם גר בישוב, קהילה וכדו' אם הוא יבחן כל פינה בישוב הוא תמיד ימצא ליקויים שיגרמו לו לדבר בצורה שלילית על הישוב ולגרום לרפיון אצל שאר התושבים, לעומת זאת אם יבחן את הדברים במבט כללי יותר יתכן וכל ההסתכלות שלו תשתנה ובמידה ויראה שהרוב טוב, הטוב יאפיל על הרע וכל סגנון השיח על הישוב ישתנה והדבר יגרום לחזק איש את רעהו. כמובן שאם גם לאחר המבט הכללי רבה הרע על הטוב, יתכן שלאותו אדם כדאי לעזוב את הישוב או את הקהילה, מה שבטוח שלהישאר ולהתלונן מבלי לעשות כלום זו בטח לא הדרך הנכונה...

רצון להביא לרפיון אצל הזולת כתירוץ למניעת התעלות

15-19 – בגמרא אמרו חכמים שכשיבוא עני, עשיר ורשע לדין שאולים אותם מפני מה לא עסקת בתורה? אם יאמר העני מפני שהייתי טרוד במזונותי, אומרים לו: "כלום עני היית יותר מהלל?!". אם יאמר העשיר "טרוד הייתי בנכסי" ישאלו אותו: "כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר. אם יאמר רשע "נאה הייתי וטרוד ביצרי" אומרים לו: "כלום נאה היית יותר מיוסף? שואל הרב גלינסקי וכי כל אדם נתבע להיות כהלל, ר' אלעזר ויוסף הצדיק?! הרי כל אחד נתבע כפי יכולתו וכפי כוחותיו שהקב"ה טמן בו וכמו שאמר ר' זושא שכשיעלה למעלה לא ישאלו אותו למה לא היית משה רבינו אלא למה לא היית זושא, ואם כן מה הגמרא באה לומר? אלא ודאי שאין אדם נדרש להיות לא הלל, לא ר' אלעזר ולא יוסף הצדיק, אלא כל התביעה מהאדם היא להיות הוא. כשם שהלל, ר' אלעזר ויוסף הצדיק התגברו על המכשולים והוציאו את כוחותיהם אל הפועל, כך נדרש מכל אדם להתגבר על הקשיים ולהוציא את כוחותיו וכשרונותיו אל הפועל. באופן זה ניתן להבין את הנאמר בפרשת נצבים "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם ראשיכם שבטיכם... וכל איש ישראל... מחוטב עציך עד שואב מימך". ותמה הרב גלינסקי מדוע לאחר שאמר הכתוב "אתם נצבים היום כולכם" חזר ופירט והגיע עד "חוטב עציך ושואב מימך", אלא שהכתוב בא לומר המעמד מחייב את כולנו, אבל אינה דומה חובה של פלוני לחובה של אלמוני ומכל אחד נדרש לעשות כפי יכולתו וכפי כישוריו.

נחזור חזרה להלל, ר' אלעזר ויוסף הצדיק. המציאות של שלושת הענקים האלה היא מציאות מחייבת, כשם שהם ניצלו את כוחותיהם למרות הקשיים כך מוטלת חובה על כל אחד ואחד להתגבר על הקשיים ולהוציא את כישוריו וכוחותיו אל הפועל. פעמים רבות הרצון של האדם לגרום אפירה של רפיון באה כדי לשבור את המחויבות הזו. ברגע שאדם מצליח להכניס אפירה של רפיון אצל הזולת יש כאן מעין אמירה פנימית האומרת: "הנה יש כאן עוד אחד, או עוד קהילה של אנשים שגם לא מצליחים להוציא את כוחותיהם אל הפועל.

25-27 – נתבונן בכמה מאמרי חז"ל ונבין עד כמה הישענות על הכלל לא רק שלא מחברת אותנו אלא מנתקת אותנו מהכלל. ראשית בצד הפרקטי חז"ל הדריכו לא להיסמך על אנשים כמו שאמר רב לרב כהנא פשוט נבלה בשוק וטול שכר להתפרנס ואל תאמר אדם חשוב אני ולא נאה לי לעבוד בעבודות בזויות אלו. במילים אחרות מוטב שתתבזה בעבודות בזויות, העיקר שלא תבנה את העוגן הכלכלי שלך על הציבור. נשאל מדוע? נענה דרך גמרא נוספת במסכת סוטה. הגמרא מונה ארבעה שחשובים כמת – עני מצורע, סומא ומי שאין לו בנים. לא נתמקד בכולם אלא רק בעני. עני הוא אדם שחי מחסדם של הסובבים אותו. מבאר ר' חיים שעני נמצא בעמדה של מקבל ואין ביכולתו לתת לזולתו מאומה. ומשום כך הוא חשוב כמת. הצורך להיות מחובר לכלל הוא כדי להיטיב עם הכלל, אדם שכל חיבורו אל הכלל הוא ממקום של קבלה, אין כאן חיבור אמתי אלא טכני בלבד ונמצא שהוא מפספס את כל ייעודו שהרי האדם לא לעצמו נברא אלא רק להועיל לאחרים. (עין נפש החיים בהקדמה ד"ה בכל דרכיו).

28-30 – בגמרא אמר רבי שמואל בר נחמני שכל זמן שחיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלים בארון כלומר מפוזרים, עד שעמד משה וביקש עליו רחמים ואמר: "רבש"ע מי גרם לראובן שהודה? יהודה!! הקשה ר' חיים הרי גם עצם הודאתו של יהודה במעשה תמר אף היא גדולה ואינה פחותה מהזכות של ראובן, אם כן מדוע משה מזכיר בתפילתו רק את הזכות שגרם יהודה לראובן שיודה? אלא על כרחך נלמד מכאן שזיכוי הזולת גדול יותר ממה שהאדם עושה בעצמו. ר' שבתאי אומר שלגדל כלבים וצמחים זה מאד פשוט, אבל לגדל אנשים זה כבר סיפור אחר, אנשים נותנים ביקורת, מתלוננים וכו', כדי לגדל אנשים נדרש מהאדם כוחות גדולים, הרבה עבודה, הרבה סבלנות, מסירות והשקעה. רק אדם שמבין את המשמעות של נתינה ואת הזכות האדירה שיש בזיכוי הכלל יכול לתת את כל כולו לכלל. ר' שבתאי מסיים את דבריו ש"כל אחד הוא חלק קטן מהפאזל הכללי. כדי שפאזל יהיה מושלם צריך שני דברים: 1. לדאוג שכל חלק בפאזל יהיה נראה טוב. 2. לחבר כל חלק למקום המתאים. האדם מחד צריך לדאוג לפרטיות שלו כדי שהחלק שלו יראה טוב אבל כל הדאגה לפרטיות באה רק מתוך ידיעה שכל ייעודו להתחבר לשאר החלקים. יש שלבים בחיים בהם אנו צריכים להתמקד בפיתוח האישיות הפרטית שלנו, אך המגמה הכללית תמיד צריכה להיות – החיבור אל הכלל!!!

חברים יקרים!

חובתו של האדם להיזהר לא לגרום לרפיון אצל הזולת, הן במלחמה והן בשאר עניינים. גרימת רפיון יכולה לבוא גם מתוך טענה של "לשם שמים". חובתו של האדם להתבונן במבט כללי ומתוך מבט זה לשפוט ולהכריע האם המציאות רעה או טובה ואם היא טובה חובתו להיות שותף גם אם יש מעט רע. פעמים שהרצון לגרום לרפיון אצל הזולת בא כדי להוריד מעצמו תביעה רוחנית. אסור לפחד מתביעות רוחניות, תפקידנו לשאוף למעלה למעלה.

סדר החיים מורכב מפרט וכלל, תפקידו של האדם לתקן ולשכלל את הפרט מתוך מגמה להדבק בכלל. כאשר כל מגמתו של האדם לזכות את הרבים מעלתו גדולה מאד ושכרו הרבה מאד.

שבת שלום ומבורך!!

20-22 - ר' לוי יצחק מברדיטשב בספרו קדושת לוי מביא את דרשת חז"ל ש'בשמים ממעל' זו הנשמה ו'על הארץ מתחת' זה הגוף ומבאר כוונתם שבצרכי שמים, כלומר בצרכי הנשמה, מה שנוגע לעבודת הבורא צריך תמיד להסתכל 'ממעל' כלומר על דבר שהוא למעלה ממך, על צדיק שיש בידו מעשים טובים יותר, כדי שיהיה להיכן לשאוף ולהתקדם. ומה שאמרו 'ועל הארץ', באו לומר שבפסקי הגוף הנוגעים לענייני העולם הזה תסתכל על מי שלמטה ממך, כלומר שיש עניים יותר ממך ותשמח במצב בו אתה נמצא.

מציאות של אנשים נעלים לא צריכה לאיים עלינו, להפך, היא צריכה לעורר אצלנו שאיפות לגדלות!! הרב שטיינזלץ מביא בשם אחד מגדולי המוסר שאדם נברא כך שיוכל לראות תמיד את הזולת מבחינת מצבו החומרי, לתת ברכה והודיה לקב"ה ששפר חלקו יותר ולשמוח בחלקו. ואילו במובן הרוחני - יכול הוא להתבונן באלה הגדולים והטובים ממנו ולהרגיש את חסרונו ביחס אליהם. אלא שדרכו של בן-אדם להפך: מסתכל הוא ברכושו החומרי של הזולת ומצטער משום מה אינו מגיע לדרגתו, ומסתכל במעמדו הרוחני של הנמוך ממנו - כדי להיות שבע רצון בחלקו שאין הוא כמותו!

בדרך זו מסביר חידושי הרי"ם מה הרגיע את הלבנה שלאחר שקיטרה וטענה שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחר והקב"ה מיעטה וכדי להפיס את דעתה הרבה הקב"ה את צבאיה בכוכבים, ולכאורה איזו הפסת דעת יש כאן, הרי סוף סוף היא נשארה קטנה? אלא שדי לה להתנחם בכך שיש קטנים ממנה...

מעלת מזכי ומחזקי הרבים

23-24 – ישעיה הנביא אומר: "איש את רעהו יעזרו ולאחייו יאמר חזק". לכאורה למה לא היה די לומר את הרישא "איש את רעהו יעזרו" ולהשמיט את הסיפא "ולאחייו יאמר חזק"? המלבים מבאר שיש כאן שני צדדים. מצד אחד צריך לעזור לזולת ומאידך האדם גם צריך להיות חזק בעצמו ולא להזדקק לעזרה. דבריו של המלבים נראים פשוטים אבל יש בהם ועמק גדול שכדי להבינו היטב נתבונן בדבריו של הרב דסלר בספרו 'מכתב מאלהיו'. בחיי האדם אנו מוצאים שני יסודות שונים ואפילו נראים סותרים – כלליות ופרטיות. מצד הפרטיות אדם חי לעצמו ודואג לעצמו בין בצרכיו הרוחניים ובין בצרכיו הגשמיים. מצד הכללות האדם דואג לציבוריות ולא לפרטיות. לכאורה כיצד ניתן לחיות בשני סדרים אלו בעת ובעונה אחת? אלא שכדי שהאדם יתן וישפיע על הכלל בצורה הטובה ביותר הוא חייב לראות עצמו כדבר פרטי שאינו מוכרח להיות שייך אל הכלל, אלא שהוא מרגיש חיוב להדבק עם הכלל. ננסה להסביר את היסוד במילים פשוטות יותר.

הרגשת מוכרחות להיות שייך אל הכלל משמעותה להיסמך על הכלל, כלומר לדרוש פחות מעצמי מתוך ידיעה שהשייכות אל הכלל תפצה על כך. דוגמא, אדם מחליט לא לעבוד הרבה מתוך ידיעה שיש מי שידאג לו. הרגשת חיוב להדבק עם כלל משמעותה להשפיע כמב שיותר טוב על הכלל. כדי שנגיע למצב בו אנו נותנים כל מה שאנו יכולים אנו חייבים להרגיש הרגשת פרטיות כדי להינצל מלהישען על הכלל, אולם עלינו להיזהר שהרגשת הפרטיות לא תביא אותנו למצב בו אנו מסתכלים רק על עצמנו וכלל לא אכפת לנו מהכלל. זה מה שאומר הנביא ישעיה. מצד אחד אדם חייב להרגיש שהוא שייך לכלל – "איש את רעהו יעזרו", ומאידך עליו גם להיזהר ולא לדרוש מעצמו פחות בידיעה שהכלל כבר ימלא את החסר ולכן "ולאחייו יאמר חזק".

